

Prediking over Zondag 1 en 2 vraag: 2 - 5

Van des mensen ellende en van de wet Gods

Vraag 2: Hoeveel stukken zijn u nodig te weten, opdat gij in deze troost zalig leven en sterven moogt?

Antwoord: Drie stukken. Ten eerste: hoe groot mijn zonde en ellende zijn. Ten andere: hoe ik van al mijn zonde en ellende verlost worde. En ten derde: hoe ik Gode voor zulke verlossing zal dankbaar zijn.

Vraag 3: Waaruit kent gij uw ellende?

Antwoord: Uit de wet Gods.

Vraag 4: Wat eist de wet Gods van ons?

Antwoord: Dat leert ons Christus in een hoofdsom, Mattheüs 22:37-40: 'Gij zult liefhebben den Heere uw God met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand en met geheel uw kracht. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede, aan dit gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangt de ganse Wet en de Profeten.'

Vraag 5: Kunt gij dit alles volkomen houden?

Antwoord: Neen ik; want ik ben van nature geneigd God en mijn naaste te haten.

Liturgie

Psalm 38:1

Psalm 75:1

Schriftlezing: Romeinen 7:1-13

Psalm 51:2, 3

Psalm 19:6

Psalm 38:21, 22

Gemeente,

In Zondag 1 is de enige troost in leven en in sterven beleden en ons voorgehouden. We hebben daaruit gehoord welk een rijkdom van genade er is in Christus Jezus: in de vrijkoping, in de bewaring en in de verzegeling. Daarna werd ons aan het eind van deze zondagsafdeling gevraagd: 'Hoeveel stukken (d.i. elementen) zijn u nodig te weten, opdat gij in deze troost zalig leven en sterven moogt?' Toen was het antwoord dat er drie stukken nodig zijn, namelijk: 'Hoe groot mijn zonden en ellende zijn', in de tweede plaats: 'Hoe ik van al mijn zonden en ellende verlost worde', en in de derde plaats: 'Hoe ik Gode voor zulke verlossing zal dankbaar zijn.'

Dat wil met heel eenvoudige woorden zeggen, dat je alléén maar in die enige troost in leven en sterven kunt leven, wanneer je voor de vraag van *driemaal hoe* komt te staan en blijft staan. Hoe groot onze zonden en ellende zijn, dat weet ten diepste alleen God. Hoe wij van al onze zonden en ellende verlost worden, let op de tegenwoordige tijd, is een doorgaande zaak. Ten diepste weet God dat ook alleen, hoewel Hij de kennis daarvan ook meedeelt aan een zondaar. En hoe ik Gode voor zulke verlossing zal dankbaar zijn, is ook al een zaak die ik nooit haal, zodat een christen met *driemaal hoe* door het leven reist.

‘Hoe groot mijn zonden en ellende zijn.’ Die draad pakt Zondag 2 op, zonder de andere draden uit het oog te verliezen. Die komen te zijner tijd breder aan de orde in de stukken van de verlossing en de dankbaarheid.

Het is niet toevallig dat de Heidelbergse Catechismus als een bekwaam zielenarts bij onze ellende begint. Er zijn mensen die beweren dat de catechismus op zijn kop gezet kan worden, dat je dus bij de dankbaarheid kunt beginnen. Maar dat hebben de opstellers, Ursinus en Olevianus, zeker in hun verklarende geschriften, tegengesproken. Wie het zo voorstelt, heeft ook de Schrift tegen. Want de Heere God begint met een mens zijn nood, zijn zonden en ellende, bekend te maken. Het is een heel duidelijk, eenvoudig en aansprekend voorbeeld dat Jezus ook Zelf gebruikt, dat niemand er over peinst een arts te waarschuwen, tenzij een kwaal hem of haar drukt. Tenzij er moeiten, verdriet en pijnen zijn.

Zo wordt ons in Zondag 2 ontvouwd waaruit wij onze zonden en ellende leren kennen. Nog niet eens waarin die ellende bestaat en waar die vandaan komt. Dat komt later aan de orde. Nu gaat het over de kennisvraag. Hoe *ken* ik mijn ellende? Nu verstaan wij onder het woord ‘ellende’ meestal iets anders dan de Bijbel er onder verstaat. Als wij zeggen: ‘Ik voel me ellendig’, dan kan dat betekenen: bezeerd, gekreukt, gedeukt, pijnlijk, naar of teleurgesteld. Maar in de Bijbel betekent het woord letterlijk ‘uit het land zijn’, dus ‘niet thuis zijn’. Bijvoorbeeld: Als David door Saul uit het land wordt gejaagd en hij bij Achis is, of bij de koning van de Moabieten, dan weet David zich ellendig. Dat betekent dus dat David beseft uit het land te zijn. Dat zegt ons ook niet zoveel, want wanneer u de Duitse of de Belgische grens oversteekt, dan wil dat nog helemaal niet zeggen dat u zich ellendig voelt. Het kan best zijn dat u zich juist heel plezierig voelt, omdat u een vakantiereis gaat ondernemen. Maar u moet wel bedenken, dat in die tijd uit het land zijn, of vooral verbannen zijn, vogelvrij zijn, betekende: niemand hebben op wie je kunt terugvallen; een prooi zijn van iedereen die je doden wil, die je kwellen wil. Dat is het beeld.

Ellende betekent uit het land van God zijn, verbannen, uit Zijn gemeenschap, uit Zijn tegenwoordigheid. Ver verwijderd zijn van de bronnen waaruit Zijn liefde en Zijn vriendelijkheid opwellen, en gekomen zijn onder de heerschappij en de macht van de satan en de zonde. Blootliggen voor de zuigkracht van deze tegenwoordige wereld. Dit alles wil dus zeggen dat het woord ‘ellende’ ons onder de doem, onder het oordeel van God brengt.

Nu wordt hier gevraagd: ‘Waaruit kent gij uw ellende?’ De catechismus is er niet zo zeker van dat wij de *ware* kennisbron te pakken hebben. Natuurlijk weet iedereen zijn zegje wel te doen over de ellende, vooral bij andere mensen. ‘Het is maar een ellendige boel’, hoor je wel eens zeggen. En wie niet onbekend is met de moderne literatuur, kan de wanhoop met handen tasten. Voor zover mensen tenminste nadenken. Je tast de wanhoop, ondanks de welvaartsstijging, de diep invretende wanhoop, de walging, de afkeer van de mens, van zichzelf.

U zult zeggen: ‘Dat begint aardig dicht bij de Bijbel en bij de catechismus te komen’. maar u vergist zich opnieuw. *Alle* kennis van de ellende of wat er voor doorgaat, is geen *Bijbelse* kennis. Het kan een kennis zijn die nergens toe leidt. Kennis die in de wanhoop doet verzinken, die in gelatenheid de dingen over zich heen laat komen. Kennis die de dag plukken gaat, zo lang er nog wat te plukken valt of die uit het leven spit, wat eruit te spitten valt. Daarna zien we wel verder. Nee, het gaat hier over *kennis die ons geschonken wordt*. Dat betekent dus dat we die kennis niet meer hebben. Dat is de verschrikkelijke verwoesting, die plaatsvond toen de mens uit de levensorde, ingeschapen en van buiten tot hem komend, is gevallen.

Vandaar dat de catechismus verwijst naar de wet Gods. De wet Gods, dat is ten diepste de orde Gods. In het bredere verband van de schepping heeft elk schepsel zijn eigen aard, wezen en bestemming. Deze schepselen bewegen zich naar de orde waarin God ze geschapen heeft. Daarin is de mens ook gesteld. Ook de mens is in een bepaald stramien, in een bepaalde structuur, in een bepaalde orde en met een bepaald doel geschapen. Hij is in het beeld van God geschapen. Dat omgaf hem als een hemelse lichtkroon, waaruit duizenden lampen hem tegemoet blonken en van waaruit hij de warmte, de levende liefde ontving. Door in dat beeld van God te zijn, was hij ook naar dat beeld van God geschapen en mocht hij wandelen aan de hand van God.

Wanneer de catechismus hier dus wijst naar de wet Gods, denkt hij niet alleen aan de wet zoals hij door Mozes is bemiddeld aan de Horeb en ook niet alleen aan de uitleg die de Heere Jezus er later aan geeft in de Bergrede. Dan denkt de catechismus ook aan het begin, aan de orde, aan het doel, waartoe en waarin wij geschapen zijn. Dat wil zeggen dat de wet niet in de eerste plaats een instantie *tegenover* ons is geweest, maar dat die de levensband, de levensvreugde, de liefde, de overgave en het ademen in de sfeer van de tegenwoordigheid Gods is. Leven naar de wet is met God hand in hand gaan. Het is in de weg gaan die God ons wijst.

Maar daar weten wij niets meer van, want dat beeld is verwoest. Er zijn nog een paar brokstukken, zegt de Nederlandse Geloofsbelijdenis, nog een paar scherven, nog een paar sintels. Als je een slak uit het vuur haalt, kun je daar ook niet veel wijs uit worden. Die sintels, die slakken, die brokstukken, die scherven zijn net voldoende om ons onze onschuld te ontnemen en ons verantwoordelijk te stellen. Daar is echter ook alles mee gezegd. Als we dus willen weten hoe God ons geschapen heeft en wat Hij met ons voor heeft, dan zijn we volstrekt en geheel aangewezen op het Woord Gods, de openbaring Gods. Op de bekendmaking van Zijn wil in het Oude en het Nieuwe Verbond. Dat betekent dus dat het u en mij niet gegeven is onszelf te doorgronden. Gesteld dat we zo knap en geleerd waren dat we een kerk vol boeken konden schrijven over de mens, dan zou daar misschien bijzonder veel lezens- en lerenswaardigs in staan. Maar buiten de verlichting door Gods Woord en Geest om zouden wij nooit doordringen tot de kern van de zaak, zoals God ons heeft geschapen.

Uit de heilige wet van God. Dat wil dus zeggen: niet uit een scherf van Gods beeld. Dat alles is ons veel klaarder en duidelijker geworden toen God ons met Zijn eigen vinger Zijn wet, Zijn Tien Geboden, schreef in de twee stenen tafelen. Wanneer u vandaag of morgen iemand tegenkomt die zegt dat God die wet voor ons heeft afgeschafft – want zulke lichten lopen er tegenwoordig rond, in en buiten de kerk – dan moet u maar zeggen dat God bij ons weten geen enkele letter geschreven heeft, behalve de Tien Geboden. Opdat zij, zegt Calvijn, ons tot een eeuwige gedachtenis zouden zijn. Want denk er niet gering over hoe we ons dat ook voor moeten stellen wat het is als God met eigen hand deze Tien Woorden schrijft.

Deze heilige Tien Woorden zijn met de verzoening vervlochten. Want de wet der Tien Geboden is ingekapseld, gelegd in de heilige ark van God. Op die ark was het heilige verzoendeksel. Op dat deksel stonden de cherubim, de engelen. Dat wil zeggen dat de dienst der verzoening en de dienst der wet, hoe tegengesteld ze ook lijken te zijn, van huis uit met elkaar verbonden zijn geweest, op elkaar aangelegd. De heilige wet Gods heeft de grootste betekenis voor de dienst der verzoening. Vandaar dat de wet van God een van de grootste gaven is. De orthodoxe Joden hebben dat bewaard in hun synagogen. Daar kunnen ze een reidans maken rondom de schrijn waarin de wetsrollen zijn geborgen. U mag dat overdreven vinden en u mag zeggen dat ze die rollen verkeerd gebruiken. Dat zal allemaal waar zijn, maar laten we eens jaloers worden op deze mensen, die zo'n heilige, tintelende vreugde hebben omdat het God behaagd heeft aan hen Zijn heilige Tien Geboden bekend te maken. De Joden vieren niet voor niets het feest van de Vreugde der Wet.

Nu gaat het niet over de vreugde der wet, dat komt op een andere keer uitvoerig aan de orde. Nu gaat het over de smart der wet, over de smart die de wet veroorzaakt. Elke wetslezing moest bij u en bij mij deze uitwerking hebben, dat we zeggen: 'O God, wat erg, dat U van de buitenkant moet komen tot mij en anderen en zeggen: 'Ik ben de HEERE uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb. En daarom: 'Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.' Het is een daad van genade, van gunst, dat God Zijn heilige wil, die Hij de mens had *ingeschapen*, nu *buiten ons* tot een instantie maakt in twee stenen tafelen: in de Tien Woorden als Zijn eeuwig geldende levenswet.

Zeker, we hebben op catechisatie geleerd dat er schaduwachtige, ceremoniële wetten en ook burgerlijke wetten zijn, die vervuld zijn met de komst van Christus. Dat er een heleboel omtrekkende bepalingen geweest zijn, die voor ons niet meer gelden. Maar de wet Gods is in haar kern blijven staan. Dat is de levenswet waarin God ons schiep. Liefde tot God en liefde tot de naaste. In die wet mogen wij samen kijken als in een spiegel. U kent ze wel, lachspiegels die uw gezicht tot het onherkenbare af verminken of belachelijk maken. Zo'n spiegel is de wet niet. Er stond een man op de markt met een spiegel. Er hing een bordje bij. Daar stond op: 'Hier kunt u voor een kwartje de ware aard van uw buurman zien.' De mensen kwamen lachend aanlopen en toen zij zagen dat hun buurman eigenlijk een hoereerder, een onreine, een gierigaard of een dief was, zeiden ze: 'Dat hebben we altijd al gezegd.' Maar toen nam de man op de markt een proef en schreef op het bord: 'Hier kunt u uw eigen gezicht, uw eigen ware aard zien.' Toen mensen hun kwartje betaald hadden en zagen hoe verschrikkelijk ze eruit zagen, sloegen ze de standhouder bijna dood. Ze zeiden: 'Denk je dat we voor ons eigen geld op deze wijze aan de kaak gesteld willen worden?' U zult zeggen: 'Dwaze mensen!' Maar zijn wij beter? God brengt ons nu allemaal bij die spiegel! Hij zegt: 'Kijk er eens in, want het is de spiegel der volmaaktheid. Daar ontbreekt niets aan.'

We hebben niet alleen een *spiegel* nodig, we hebben ook *licht* nodig. Zoals oude mensen wel eens zeggen: 'We hebben licht nodig van God, licht en gezicht.' Ja, dat zijn twee kostbare woorden. We hebben licht nodig en gezicht nodig. Zodat we het zien. Want een mens is van afkomst zo vreselijk blind. Ook een kind van God kan in een bepaalde weg zo blind zijn. Toen David hoorde dat iemand het enige ooilam van zijn naaste had gestolen en geslacht, was die een man des doods. 'Wel', zei Nathan 'dat hebt u goed gezegd, want u bent die man!' Daar was David stekeblind voor. Je kunt zeggen: 'David was een kind van God.' Inderdaad, maar hij was vreselijk ver van huis. We staan hier te preken voor de kerk Gods: Waaruit kent *gij* uw ellende? *Uit de wet Gods*.

Dat is echter ook waar voor allen die nog buiten Christus staan. Maar in de eerste plaats voor de Kerk Gods, van alle tijden en plaatsen. We hebben licht nodig, want de wet is heilig en goed. Maar waar zullen *wij* ons bergen tegen de ontzagwekkende aanklacht, die tegen ons wordt uitgesproken. Hier gaat het dus om de onthullende en ontdekkende functie van de wet: uw ellendekennis. Later hebben we het in het stuk der dankbaarheid uitgebreid over de levenswandel, de maatstaf der dankbaarheid.

Als we dan vragen: 'Wat eist de wet Gods van ons?', is het antwoord: 'Dat leert ons Christus in een hoofdsom: Gij zult liefhebben de Heere uw God met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand en met geheel uw kracht. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede, aan dit gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangt de ganse Wet en de Profeten.'

We vragen ons af: Waarom noemt de catechismus de hoofdsom? Waarom wijst de catechismus niet regelrecht naar de Tien Geboden? Nu, daar hoeft u niet bang voor te zijn, want die komen straks, zoals al gezegd, in het stuk der dankbaarheid uitvoerig aan de orde. Maar dat niet alleen. De catechismus heeft nog een ander doel. Hij wil ons confronteren met het hart van de wet. Het hart van de wet is liefde tot God en de naaste. Dat vinden we in *de Wet en de Profeten*, in het hele Oude en Nieuwe Testament.

Er zijn mensen die denken dat het Nieuwe Testament wat lieflijker is dan het Oude, maar dat is echt niet waar. Het gaat om het ene, ongebroken Woord van God. In het liefdesgebed tast God bij u en bij mij naar de gezindheid van ons hart. Niet naar de schijn, zelfs niet naar onze daden, hoewel die er nadrukkelijk bij betrokken zijn, maar Hij tast naar de gezindheid van ons hart. Hij zegt: 'Vriend, Ik wil je vanavond in Mijn spreekkamer hebben en Ik wil het er met je over hebben of je Mij liefhebt én de naaste liefhebt, zoals Ik dat wil.'

Wij staan dan voor die spiegel der volmaaktheid, waarin de wet de liefdesgave Gods is. De heilige liefde van God kan toornen. De toorn en de vloek zijn de uiterste spits van Zijn liefde. Zo maakt Hij ons duidelijk dat het om een heilige liefde gaat. Niet om een slappe of een weke liefde, nee, om een heilige liefde. We worden niet alleen aan onze kiezen getrokken, maar zoals de boeren op de Veluwe het zeggen: 'achter ons vest gekeken', dwars door alles heen. God tast naar de gezindheid. Hij ziet dat scherpe woord, dat we nog net konden inhouden, bij u en mij omhoog rijzen. Hij heeft dat gezien. Hij heeft niet alleen onze woorden gehoord, maar Hij is helemaal thuis in ons gedachteleven. In de nog diepere lagen van ons zielenleven.

Hij confronteert ons met Zichzelf, met God: de Bron van alle zaligheid, de Bron van alle leven en kracht. We kunnen geen mug doodslaan zonder Zijn wil. Hij is ook de Bron van alle heil. Als wij willen weten wat God van ons vraagt, moeten we thuis Mattheüs 5 tot en met 7 eens lezen. Er zijn mensen die er soms bezwaren tegen hebben om drie bladzijden in de Bijbel te lezen, hoewel ze tijd zat hebben. Een heel boek kunnen ze achter elkaar uitlezen. Maar dan moet u Mattheüs 5, 6 en 7 eens lezen. Daar legt de Heere Jezus de wet Gods uit in de Bergrede. God vraagt liefde. En als ik aan een meisje dat van een jongen gaat houden, vraag: 'Houd je van hem?', dan zegt ze: 'Ja, want ik denk voortdurend aan hem. Ik heb zijn beeld gedurig voor mij. Ik verlang naar de tijd dat ik hem weer zien mag.' Zo cirkelen onze gedachten om het voorwerp van de liefde: God Zelf. Is het ons één grote vreugde om van Hem te horen? Om bij Hem te zijn? Door Hem geleerd en geleid te worden? En dat met een volkomen liefde, met een volkomen vergenoegd zijn in God? Dat in Hem beginnen en met Hem eindigen? Dat volmaakte verlangen naar Hem? En dat met geheel ons hart? Dat zijn Gods vragen aan u en mij.

In de tweede plaats vraagt God of wij onze naaste liefhebben als onszelf. Een mens mag van zichzelf houden. Niet in egoïsme, maar in de verzorging van zijn leven. God wil niet dat wij ons leven verwaarlozen, maar dat wij het verzorgen. De gulden regel die God ons meegeeft, is: 'Alle dingen dan die gij wilt dat u de mensen zouden doen, doet gij hun ook alzo' (Matth. 7:12). Dat wij in de naaste de broeders liefhebben, ligt er in de Bijbel duimendik bovenop. Want wie de broeders niet liefheeft die uit God geboren zijn, die heeft God niet lief. Die God, Die deze broeders deed geboren worden. Dat is duidelijk. Laat ons goeddoen aan allen, maar meest aan de huisgenoten des geloofs (Gal. 6:10). Die naaste is vooral de man of de vrouw – ook al zou die het ware geloof missen, al zou het een heiden zijn – die uw of mijn hulp nodig heeft. Die naast ons gesteld is, die wij niet uitgekozen hebben, maar die God bij ons zet. Die naaste!

In de derde plaats is met de naaste de vijand bedoeld. Dat wil zeggen: Degene die onze ondergang zoekt. Die ons een hak probeert te zetten. Die ons een loer probeert te draaien. Ga zo maar door. De vijand is degene die u haat. Dit alles is één groot gebod. Het zijn twee kanten van één zaak. Je kunt ze nooit uit elkaar trekken. Je kunt er niet mee vandoor gaan op een humanistische wijze, door te zeggen: 'Allemaal hulp voor de naaste!' Veel meer dan we denken, lopen we gevaar het tweede gebod, dat aan het eerste gelijk is, te verzaken. Wilt u eraan denken? Aan het eerste gelijk! God liefhebben, in God de naaste liefhebben.

Al is het misschien een nare vent of een akelige vrouw, het is een beeldrager Gods. 'Onze naasten', zegt Kohlbrugge 'zijn vooral de mensen op wie wij van onze zelfgewaande hoogte neerzien.' Dat doen we graag. Niet alleen de mensen die ons nodig hebben, maar op wie we neerzien, zijn onze naasten. Om lief te hebben. Nu zegt de catechismus in het voetspoor van de Schrift dat heel de wet en al de profeten om dat ene gebod draaien. Dat is als een ouderwetse deur met twee pinnen, in de boven- en de benedendorpel. Alles draait daar om die stang. Zo draait het hele Oude Verbond om liefde tot God en liefde tot de naaste. Daar gaat het om. Altijd opnieuw.

Wie heeft zich daarover bekreund? Er is er maar Een Die bevoegd is om dat uit te leggen, de Heere Jezus Christus. Worden wij als kenbron van onze ellende verwezen naar de wet Gods? Jawel, maar uitgelegd door Christus. Hij is bevoegd. 'Dat leert ons Christus.' Als een mens de Bergrede leest, tot in de vezels van zijn bestaan, is daar een stuk onthulling en een stuk ontdekking. Er is er maar Een geweest Die de Wet kan uitleggen. Er is er ook maar Een geweest Die de Wet gehouden heeft en vanuit het paradijs via de Horeb belichaamd heeft en Die de wet meegenomen heeft naar Golgotha. Er is er maar Een geweest Die deze wet Zelf heeft meegenomen en omgekeerd nam die wet Jezus ook mee! De wet werd ook *een instantie tegenover Hem*. Hij droeg hem niet alleen in Zijn ingewanden, maar hij werd ook een vloekinstantie tegenover Hem. De vloek Gods ging dwars door Zijn ziel heen; Hij ging er onderdoor, Hij werd erdoor veroordeeld. Dat noemen wij de *passieve gehoorzaamheid*. En tegelijkertijd heeft de Heere Jezus de wet *actief* vervuld. Zo lief had God de wereld, dat Hij Zijn Zoon liet lijden en terechtstellen door de wet Gods. Zo lief had Christus het recht Gods, dat Hij de wet Gods helemaal niet afschafte, maar vervulde, tot zijn doel bracht. Zo lief had de Heilige Geest én de Vader én de Zoon, dat Hij die wet Gods overeind liet staan in de oceaan van de dood van Christus.

Ten slotte wordt ons een toepasselijke vraag gesteld: 'Kunt gij dit alles volkomen houden?' Kunnen. Er staat niet of u het van plan bent. Er staat ook niet of u het al eens een beetje geprobeerd hebt. Maar er staat hier *kunnen*. Er staat nog een woordje bij: *volkomen*. In dat kunnen zit kennen. Dat wil zeggen, de kenbron hebben en volbrengen. Laten we nu ons hart er eens naast leggen. Als God van u en van mij een volkomen liefde vraagt tot Zichzelf en de naaste, wie zal dan *ja* durven zeggen? Hier staat: 'Neen ik; want ik ben van nature geneigd God en mijn naaste te haten.' Dat is een ergerniswekkend woord. Het is alsof je een diepe snee krijgt in je vrome gezicht, zodat je heilige neus en oren er afgesneden worden. Want we denken nog altijd wel wat van onszelf. Nu worden we zo tegen de grond geslagen. Zeker, we kunnen erover gaan spreken dat de rooms-katholieken in hun dogma-ontvouwing altijd tegen dit woord aan gesteigerd hebben en dat de remonstranten dit woord o zo graag uit de belijdenis hadden willen schrappen. En dat er ook een heleboel mensen in onze kerk en in andere kerken het er niet mee eens zijn.

Maar laten wij dat alles nu eens laten voor wat het is. Zijn wij het er eigenlijk zelf wel mee eens? Dat God ons aan de kant zet en zegt: 'Jij weet niet eens de kenbron van je ellende op een geestelijke wijze. Buiten Mij om, welteverstaan. En als je die kent, kun je nog niet eens Mijn wet volbrengen, maar blijkt dat jij van nature geneigd bent God en de naaste te haten.' Dat is een ergerniswekkend woord, waarvan de Heere Jezus zou zeggen: 'Wilt gij ook niet heengaan?' Pascal heeft eens gezegd: 'Ik zal die oude mens in mij net zo lang geselen, totdat hij erkent dat hij een monster is voor God. Ik zal hem nazitten totdat hij aan de kaak gesteld is voor God en mensen.'

De wet is een maatstaf, een orde. De wet is geestelijk en wij zijn 'vleselijk, verkocht onder de zonde'. Het vlees onderwerpt zich niet aan de wet van God. Het vlees is vijandig gezind tegen de wet van God en onderwerpt zich dus niet. Dat is zo 'van nature'. Dat betekent: krachtens mijn geboorte, krachtens mijn afkomst. 'Ik ben geneigd.' Dat is precies als met een auto. Als die op een helling staat en hij staat niet op de handrem, dan gaat hij zo naar beneden. Zo is het met een mens ook. Hij keldert weg, tenzij er diverse remmen zijn die hem tegenhouden.

Die auto heeft de neiging om naar beneden te rijden. Zo heeft de mens de neiging om, als zijn wil botst met Gods wil, tegen God in te kiezen. Als een mens de zonde voor ogen heeft, al zouden er honderdduizend zwaarden tegenover hem staan, hij zou er haast doorheen breken. *Geneigd* wil zeggen: Het hoeft maar op een conflict aan te komen en het is zover. In de sfeer van de zonde kiezen wij verkeerd. God kiest goed, maar wij kiezen verkeerd. Dat is onze nameloze nood.

Wat de naaste betreft, hij mag zijn wie hij wil, maar we hebben in de naaste het beeld van God te onderkennen. Zo worden wij betrapt. Voelt u zich betrapt? Zegt u: 'Staat het er zo bij? Ziet u dat vóór u?' Ontken het maar niet, want waarom zou Christus anders aan het kruis gehangen hebben? Het Evangelie mag dan een ergernis zijn voor Joden en Grieken, maar het is ook een kracht Gods. Waarom haat de mens God? Omdat God de mens nooit met rust laat als hij op een verkeerde weg loopt. God is het nooit met u of mij eens, zo lang wij buiten Christus zijn. Dan kruist Hij iedere keer onze weg in de prediking. Vandaar dat mensen wel eens zeggen: 'Die man wil ik nooit meer horen, nooit meer.' Of ze hebben geen macht over zichzelf. God kruist een mens op zijn weg en zegt: 'Ik heb je door!'

Maar weet u wat nog belangrijker is? Als God ons vast heeft. Dat we niet onder het Woord uit kunnen. Dacht u dat God Zijn eigen Zoon deed doodbloeden aan het kruis, als er bij u en bij mij nog een hele of een halve vrije wil tot zaligheid was? Geen sprake van. Maar Gods wil is bepalend. Gods Geest is bepalend. God laat een mens niet met rust. Wie dit erkent, met hem of haar is een wonder gebeurd. Niet als we het napraten in onze orthodoxe rechtzinnigheid, maar als we met mond en hart met de christen in de catechismus belijden: 'Juist omdat mijn enige troost staat in Christus, blijkt dat ik van nature geneigd ben God en mijn naaste te haten.' Dat ik dat kan belijden is een wonder. Daar komt God Zelf aan te pas. Daar komt Gods Geest aan te pas. Die gaat uw ogen en oren ontzwarten. Dan worden wij ziend, helderziend. Dan gaan afgronden voor ons open. Dan verandert God ons stenen hart in een vlezen hart, waarin Hij Zijn wet schrijft.

De profeten hebben op het volk gebeukt met de heilige wet Gods. Ze hebben gezegd: 'Jullie hebben twee boosheden begaan. God verlaten, die levende Fontein, en jezelf bakken uitgehouwen waarin geen water blijft staan.' Jezus heeft de farizeeën gegeseld, totdat sommigen na Pinksteren zeiden: 'Wat zullen wij doen?' Er zijn mensen die toegeven dat zij weliswaar niet helemaal goed zijn, maar die toch wel een eindje van zichzelf overeind laten staan. Dat is erg gevaarlijk. Of bent u zo geschrokken, dat u zegt: 'Nee, zo kan het niet langer?' Er zijn mensen die onder de prediking geraakt worden. Ze lijken op een vrouw die zegt: 'Ik zie er niet al te fris en vrolijk uit', en daarom haar hele gezicht met make-up bewerkt. Zo gaan ze zichzelf weer wat opkalefateren. Van lieverlee vervallen ze dan weer in hun oude doen. Dat is levensgevaarlijk. Het is beter u dood te schamen dan dat u zich enig excuus aanmeet ten opzichte van God. Wie God liefheeft, die belijdt met grote smart dat hij God haat, althans, van nature geneigd is om God en de naaste te haten. Dat is een zaak die als een grote smart dwars door het leven heen loopt.

Nu komt de Heere ons voor de wet te stellen en Hij rust niet totdat uw 'ik' en mijn 'ik' hun laatste zucht hebben uitgeblazen. 'Ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou', zegt Paulus in Gal. 2:19. Kijk, dat zegt nu een mens die God liefheeft en tegelijkertijd in de gaten kreeg dat hij zonder God geleefd heeft. Zonder liefde. Zo gaat de ontdekking door, totdat mensen aan zichzelf ontvallen, met Christus gekruisigd zijn, aan het kruis gehangen, en zeggen: 'Ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft (voor en) in mij' (Gal. 2:20). Dat is het wondere werk van de Heilige Geest. Alleen de levende kent zijn nood, de dode slaat zich dood. Daarom zegt Christus: 'Ontwaak, gij die slaapt, en sta op uit de doden; en Christus zal over u lichten' (Ef. 5:14).

Die doorgaande ontdekking stelt de mens schuldig, stelt hem al dieper aan zijn ellende bloot. Kent gij uw ellende? Of zegt u: 'Nou ja, ik heb nog nooit gestolen en nog nooit dit en dat gedaan.' Dat mag waar zijn. Of misschien maakt het eventjes indruk op u en gaat het dan weer voorbij. Weet u wat u moet doen? Behalve Mattheüs 5 tot en met 7 moet u ook de zondagen 33 tot en met 45 eens doorlezen. Die geven de verklaring van de wet Gods. Leg daar dan ook uw hele hart en leven eens naast. Er zijn wel eens mensen van wie gezegd wordt: 'Ze zijn dood gepreekt.' Dat is niet waar. Maar het is wel waar dat het Woord Gods een reuke des levens ten leven en een reuke des doods ten dode is. Er zijn heel wat mensen die zich onder de meest ernstige prediking verhardden. Ontzettend! Maar weet dat God u verantwoordelijk stelt. Opdat u uw leven daarnaast legt.

Aan de andere kant mogen allen zich verbazen en verwonderen, die zich deze kennis zagen aangereikt uit het Woord Gods, door de prediking. Die door velerlei levensleiding de ken-sleutel uit de wet Gods ontvingen. Die misschien nog een hele poos hun best gedaan hebben om dat met God in orde te krijgen, maar die door God een ander leven, of beter gezegd, een leven in een Ander hebben verklaard gekregen. Daar mocht u zich over verbazen en over verwonderen. Daar mocht u zich steeds dieper over verootmoedigen, opdat u Hem hartelijk lief zult hebben. Hem, Die voor u stierf aan het kruishout van Golgotha. Die Zich zo diep voor u vernederd heeft, opdat u alle grond in Hem vindt en uw eertijds zult overdenken. Hoe u eertijds waart. Waar God u vond, trok, leerde, onderwees en almaar naar Zich toehaalde. Hoe u behoort te zijn, wat God van u vraagt en wat u in werkelijkheid bent. Dat stemt tot diepe verootmoediging en dankzegging voor de onuitsprekelijke genade Gods.

Amen.